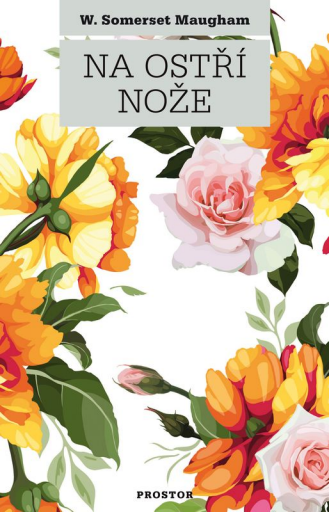

W. Somerset Maugham

NA OSTŘÍ
NOŽE

PROSTOR

POZDNÍ
e d i c e
SBĚR

Edice Pozdní sběr přináší v nových, nebo revidovaných překladech díla cizojazyčných autorů, se kterými se český čtenář mohl setkat v průběhu dvacátého století. Díla, dnes možná pozapomenutá anebo zapadlá, která však na vinici času dozrála a prokázala svou trvalou hodnotu.

W. Somerset Maugham
Na ostří nože

PROSTOR

W. Somerset Maugham

NA OSTŘÍ NOŽE

přeložila Dagmar Steinová

PROSTOR | PRAHA | 2018

Originally published under the title **The Razor's Edge**

Copyright © by The Royal Literary Fund

Czech edition © PROSTOR, 2018

Translation © Dagmar Steinová, 1974

Cover picture © shutterstock/isifa, 2018

ISBN 978-80-7260-403-6

*Je těžké přejít po ostří nože
a mudrcové tvrdí, že právě tak
svízelná je cesta k vykoupení.*

KATHA-UPANISADA

I

1

Nikdy jsem se nepouštěl do románu s takovými pochybnostmi. Ostatně říkám této knize román jedině proto, že nevím, jak jinak bych jí měl říkat. Můj příběh není valný a nekončí ani smrtí, ani svatbou. Smrt zakončuje všechno, a proto tvoří pochopitelný závěr nějakého příběhu, avšak svatba rovněž hezky uzavírá příběh, a povznesení lidé se neprávem posmívají tomu, čemu jsme si navykli říkat šťastný konec. Zdravý smysl vštěpuje obyčejným lidem, že tím je řečeno vše podstatné. Když se muž a žena konečně po nejrůznějších zvratech vezmou, splňují svou biologickou funkci a zájem se přenáší na příští generaci. Já však nechávám čtenáře v nejistotě. Tuto knihu tvoří mé vzpomínky na člověka, s nímž jsem se dostával do blízkého styku pouze v dlouhých časových odstupech, a vím velmi málo o tom, co se s ním dělo mezitím. Za pomoci invence bych patrně dokázal zaplnit mezery dosti pravděpodobně a moje vyprávění by bylo souvislejší, to však nehodlám učinit. Chci pouze zaznamenat, co jsem se dověděl z první ruky.

Před mnoha lety jsem napsal román *Poslední půlší-link*. Vybral jsem si slavného malíře, Paula Gauguina, a protože mi k tomu výsady spisovatele daly právo, vymyslel jsem řadu událostí, abych ukázal jeho povahu, jak jsem si ji vytvořil na základě kusých znalostí o tomto francouzském umělci. V této knize se o nic podobného nepokouším. Nic jsem si nevymyslel. Abych neuvedl do rozpaků žijící osoby, dal jsem lidem, kteří hrají v tomto příběhu nějakou roli, fiktivní jména, a i jinak jsem se snažil zajistit, aby je nikdo nepoznal. Muž, o němž píšu, není slavný. Je možné, že nikdy slavný nebude. Je možné, že až jeho život jednou skončí, nezůstane po jeho pobytu na zemi větší stopa, než jakou zanechává na vodní hladině kámen hozený do řeky. Pak budou lidé číst mou knihu, pokud ji vůbec budou číst, jen pro její vlastní zajímavost. Ale je také možné, že způsob života, který si vybral, a jeho neobyčejně pevná a mírná povaha budou stále víc ovlivňovat jeho bližní, takže jednou třeba lidé pochopí, třeba dlouho po jeho smrti, že v našem věku žila neobyčejně pozoruhodná bytost. Pak bude zcela zřejmé, o kom v této knize píšu, a lidé, kteří se budou chtít dovědět alespoň něco málo o jeho raném životě, tu snad najdou něco, co jim bude vyhovovat. Jsem přesvědčen, že v rámci přiznaných omezení bude má kniha užitečným zdrojem informací pro životopisce mého přítele.

Nechci tvrdit, že rozhovory, které jsem zaznamenal, lze pokládat za doslovné záznamy. Nikdy jsem si nezapisoval, co se při té či oné příležitosti říkalo, mám však dobrou paměť na všechno, co se mne týká, a i když vyprávím tyto rozhovory svými slovy, zachycuji podle mého názoru věrně, co bylo řečeno. O něco

výš jsem poznamenal, že jsem si nic nevymyslel. Toto tvrzení bych nyní chtěl poněkud modifikovat. Dovolil jsem si, jako to činí historici od dob Hérodotových, vložit svým postavám do úst výroky, které jsem osobně neslyšel a ani slyšet nemohl. Činím to z týchž důvodů jako historici, totiž abych dodal větší živosti a rozmanitosti scénám, které by byly neúčinné, kdyby byly pouze vyprávěny. Chci, aby mě lidé četli, a domnívám se, že mám právo udělat vše, co je v mých silách, aby moje kniha byla čtivá. Inteligentní čtenář snadno pozná, kdy sahám k tomuto klamu, a může ho klidně zavrhnout.

Další důvod, proč přistupuji k této práci s obavami, je ten, že osoby, jimiž se hlavně zabývám, jsou Američané. Je velice těžké znát lidi, a já se domnívám, že člověk zná opravdu dobře jen své spoluobčany. Muži a ženy totiž nejsou pouze oni sami, jsou zároveň i kraj, v němž se narodili, městský byt nebo venkovská usedlost, kde se učili chodit, hry, které hráli jako děti, pohádky, které slýchávali, školy, do nichž chodili, sporty, které pěstovali, básníci, které četli, a Bůh, v něhož věřili. To všechno z nich udělalo, co jsou, a tyto věci nelze poznat z doslechu, člověk je pozná, jedině když je prožil. Člověk je pozná, jedině když je těmito věcmi. A protože příslušníky cizího národa můžeme poznat jedině z pozorování, je těžké dodat jim na stránkách knihy věrohodnosti. Ani tak jemný a pečlivý pozorovatel jako Henry James, který prožil v Anglii čtyřicet let, nedokázal nikdy vytvořit Angličana, který by byl skrz naskrz anglický. Já osobně jsem se nikdy nepokoušel, s výjimkou několika povídek, zabývat se někým jiným než svými spoluobčany, a v povídkách jsem se odvážil udělat něco jiného pouze proto, že tam

lze o postavách pojednat spíše v obrysech. Spisovatel dává čtenáři obecnější údaje a přenechává mu, aby si podrobnosti doplnil sám. Někdo se může ptát, proč jsem neudělal s postavami této knihy totéž, co s Paullem Gauguinem, z něhož jsem udělal Angličana. Odpověď je prostá: nemohl jsem. To by už nebyli těmi lidmi, jakými byli. Nepředstírám, že to jsou Američané, jak se Američané sami vidí: jsou to Američané vidění anglickýma očima. Nesnažil jsem se reprodukovat zvláštnosti jejich řeči. Zmatek, který způsobují angličtí spisovatelé, když se o to pokoušejí, se vyrovná pouze zmatku, který vytvářejí američtí spisovatelé, když se pokoušejí reprodukovat angličtinu, jakou se mluví v Anglii. Slang je strašlivá léčka. Henry James ho ve svých anglických příbězích neustále užívá, ale nikdy přesně tak jako Angličané, takže nedosahuje hovorového efektu, o který mu šlo, spíš uvádí anglické čtenáře do nepříjemných rozpaků.

2

V roce 1919 jsem se cestou na Dálný východ dostal do Chicaga a z důvodů, které nemají nic společného s tímto příběhem, jsem tam zůstal dva nebo tři týdny. Krátce předtím jsem vydal úspěšný román, a protože jsem byl na chvíli novinkou, byl jsem interviewován, sotva jsem dorazil. Druhý den ráno u mne zazvonil telefon. Zvedl jsem ho.

„Tady Elliott Templeton.“

„Elliotte! Myslel jsem, že jste v Paříži.“

„Ne, jsem tu na návštěvě u sestry. Chtěli bychom, abyste k nám dnes přišel na oběd.“

„Milerád.“

Stanovil hodinu a dal mi adresu.

Znal jsem Elliotta Templetona patnáct let. V té době se blížil šedesátce, byl to vysoký, elegantní muž s pěknými rysy a hustými, vlnitými, tmavými vlasy, které byly prošedivělé jen do té míry, že mu přidávaly na distingovanosti. Vždycky byl nádherně oblečen. Doplnky si pořizoval u Charveta, ale obleky, boty a klobouky si dával dělat v Londýně. Měl v Paříži byt na Rive Gauche v módní rue St. Guillaume. Lidé, kteří ho neměli rádi, o něm tvrdili, že je obchodník, ale on toto obvinění rozhořčeně odmítal. Měl vkus a znalosti a ochotně přiznával, že v dávných letech, krátce po svém příjezdu do Paříže, pomáhal radou bohatým sběratelům kupujícím obrazy. A když se prostřednictvím svých společenských styků dověděl, že nějaký zchudlý anglický nebo francouzský šlechtic je ochoten prodat obraz první kvality, rád ho spojil s řediteli amerických muzeí, kteří, jak náhodou věděl, hledali dobrou ukázkou z díla toho či onoho mistra. Mnoho starých rodin ve Francii, a občas i v Anglii, bylo okolnostmi donuceno rozloučit se s kusem podepsaným Buhlem anebo s psacím stolem vyrobeným samotným Chippendalem, pokud to mohli provést nenápadně, a těšilo je, že znají velice kultivovaného muže dokonalého chování, který dovede takovou záležitost diskrétně zprostředkovat. Lidé přirozeně předpokládali, že má Elliott z těchto transakcí nějaký užitek, ale byli příliš dobře vychovaní, aby se o tom

zmiňovali. Zlí jazykové tvrdili, že v jeho bytě je všechno na prodej, a že když pozve nějaké bohaté Američanky na vynikající oběd se starým vínem dobrého ročníku, vždycky zmizí jedna nebo dvě cenné kresby nebo vykládanou komodu nahradí komoda lakovaná. Když se ho někdo zeptal, proč nějaký kus zmizel, vždycky velice věrohodně vysvětlil, že mu nepřipadal zcela na výši, a proto ho vyměnil za kus mnohem lepší kvality. A dodával, že je únavné dívat se stále na stejné věci.

„*Nous autres Américains*, my Američané,“ říkával, „máme rádi změnu. Je to zároveň naše slabost i síla.“

Některé americké dámy v Paříži, které tvrdily, že o něm vědí všechno, prohlašovaly, že pochází z dost chudé rodiny a že si žije tak, jak žije, jediné proto, že byl velmi chytrý. Nevím, kolik měl peněz, ale vévodskému panu domácímu určitě platil mastnou činži a byt si zařídil cennými věcmi.

Na zdech visely kresby francouzských mistrů, Watteau, Fragonard, Claude Lorrain atd., na parketách se skvěly v plné kráse koberce ze Savonnerie a Aubussonu a v saloně byla tak elegantní souprava z doby Ludvíka XV. s *petit point*, že mohla klidně patřit, jak hlásal Elliott, madame de Pompadour. Rozhodně měl Elliott dost, aby mohl žít, jak pokládal za vhodné pro gentlemana, aniž byl nucen si vydělávat, a pokud se s ním člověk nechtěl rozkmotřit, bylo lepší nezmiňovat se o způsobu, jak si vydělával v minulosti. Zbaven materiálních starostí věnoval se Elliott své hlavní životní vášni, totiž společenským stykům. Jeho obchodní spojení se zchudlými velikány ve Francii i Anglii upevnila postavení, jež získal, když jako mladý muž přijel do Evropy s doporučujícími dopisy pro významné osobnosti. Pro urozené

americké dámy, k nimž přišel s dopisy, byl dostatečným doporučením jeho původ, byl totiž ze staré virginské rodiny a po matce odvozoval svůj původ od jednoho ze signatářů Deklarace nezávislosti. Byl pohledný, bystrý, dobře tančil, slušně střílel a znamenitě hrál tenis. Byl přínosem pro každý společenský podnik. Hýřil květinami a drahými bonboniérami, sám sice hostil zřídka-kdy, ale když hostil, tak s originalitou, která se líbila. Ty bohaté dámy bavilo, když je vodil do bohémských restaurací v Soho nebo do *bistros* v Latinské čtvrti. Vždycky byl ochoten být užitečný, a ať jste ho požádali o cokoliv, udělal to rád, byť to bylo sebenepříjemnější. Nesmírně si dával záležet na tom, aby se zavděčil stárnoucím ženám, a záhy se stal *ami de maison*, domácím přítelem, v nejednom honosném domě. Jeho vlídnost byla nezměrná, nikdy mu nevadilo, když ho pozvali na poslední chvíli, protože někdo z pozvaných odřekl, a bylo možné posadit ho vedle nesmírně otravné staré dámy a přitom mít jistotu, že bude okouzlující a zábavný, jak jen on to dovedl.

Během dvou či více let znal jak v Londýně, kde trávil konec sezony a začátkem podzimu navštěvoval řadu venkovských sídel, tak v Paříži, kde se usadil, každého, koho mladý Američan mohl poznat. Dámy, které ho původně uvedly do společnosti, žasly, jak se kruh jeho známých rozrostl. Měly přitom smíšené pocity. Na jedné straně je těšilo, že je jejich mladý chráněnc tak úspěšný, na druhé straně je trochu popouzelo, že se důvěrně stýká s lidmi, s nimiž jejich vlastní styky zůstaly zcela oficiální. I když byl vůči nim i nadále ochotný a snažil se být užitečný, měly nepříjemný pocit, že je použil jako odrazový můstek pro společenský

vzestup. Obávaly se, že je snob. A snobem samozřejmě byl. Byl to obrovský snob. Byl to snob zcela nepokrytý. Smířoval se s každou urážkou, pomíjel veškeré ústrky, spolkl každou hrubost, jen aby dostal pozvání na nějaký večírek, kam se chtěl dostat, nebo aby navázal spojení s nějakou zkosnatělou starou ovdovělou šlechtičnou zvučného jména. Byl neúnavný. Když si vyhlédl kořist, lovil ji s vytrvalostí botanika, který je ochoten vystavit se nebezpečí povodně, zemětřesení, horečky a nepřátelských domorodců, aby získal zvláště vzácnou orchidej. Válka roku 1914 mu poskytla konečnou šanci. Když vypukla, přihlásil se k sanitě a sloužil nejdříve ve Flandrech a pak v Ardenách. Po roce se vrátil s červenou stužkou v knoflíkové dírce a získal postavení v Červeném kříži v Paříži. Tehdy byl už hodně zámožný a štědře přispíval na dobročinné účely pod patronací významných osob. Byl kdykoliv ochoten přispět svým vynikajícím vkusem a organizačním nadáním k úspěchu nějakého dobročinného podniku, jenž se těšil široké publicitě. Stal se členem dvou nejvýlučnějších pařížských klubů. Byl *ce cher Elliott* pro největší francouzské dámy. Konečně uspěl.

3

Když jsem se s Elliottem setkal poprvé, byl jsem pro něho prostě nějaký mladý spisovatel a vůbec si mě nevšímal. Nikdy však nezapomněl obličeje, a když jsem

na něho tu i onde občas narazil, vždycky mi srdečně potřásl rukou, ale neprojevoval nejmenší přání naší známost prohloubit. A když jsem ho potkal v Opeře a on byl třeba s nějakou vysoce urozenou osobou, mohlo se stát, že mě nezpозoroval. Ale pak jsem náhle dosáhl poněkud překvapivého úspěchu jako dramatik a záhy jsem si uvědomil, že Elliott se na mne dívá vřeleji. Jednou jsem od něho dostal lístek, jímž mě zval na oběd do hotelu Claridge's, kde za pobytu v Londýně bydlíval. Byla to malá společnost a ne příliš vybraná, takže mě napadlo, že mě Elliott zkouší. Ale od té doby jsem ho vídal častěji, protože mi úspěch přinesl mnoho nových přátel. Krátce potom jsem na podzim trávil několik týdnů v Paříži a sešel jsem se s ním v domě jednoho společného známého. Zeptal se mě, kde bydlím, a za den nebo dva jsem dostal další pozvání na oběd, tentokrát však k němu do bytu. Když jsem tam přišel, překvapilo mě, že je tam dosti vybraná společnost. V duchu jsem se zachechtal. Se svým dokonalým smyslem pro společenské styky Elliott pochopil, že v anglické společnosti jako spisovatel moc neznamenam, kdežto ve Francii, kde má spisovatel prestiž už proto, že je spisovatel, ano. V průběhu dalších let se naše známost stala dost důvěrnou, ale nikdy se neproměnila v přátelství. Pochybuji, zda Elliott Templeton mohl být někomu přítelem. Lidé ho nezajímali, jen jejich společenské postavení. Kdykoliv jsem byl náhodou v Paříži nebo on v Londýně, zval mě nadále na své dýchánky, když potřeboval dalšího muže nebo když hostil Američany na cestách. Tušil jsem, že zčásti to jsou bývalí zákazníci a zčásti neznámí lidé, kteří k němu byli posláni s doporučujícími dopisy. Byli

metlou jeho života. Cítil povinnost něco pro ně udělat, a přitom nebyl ochoten seznámit je se svými slavnými přáteli. Nejsnadnější bylo dát jim večeri a pak je vzít do divadla, ale to bylo někdy obtížné, protože měl zadaný každý večer tři neděle dopředu, a mimoto tušil, že by se tím sotva spokojili. Protože jsem byl spisovatel, a tudíž člověk nepřiliš významný, svěřoval se mi bez zábran s těmito svými potížemi.

„Lidé v Americe jsou hrozně bezohlední, když dávají dopisy. Ne snad, že by mě netěšilo setkávat se s lidmi, které mi posílají, ale opravdu nevím, proč bych je měl vnucovat svým přátelům.“

Snažil se to napravit tím, že jim posílal velké koše růží a obrovské bonboniéry, ale občas musel udělat víc. Pak tedy, poněkud naivně vzhledem k tomu, co mi řekl, mě pozval, abych přišel na večírek, který uspořádal.

„Hrozně by se s vámi chtěli seznámit,“ psal, aby mi zalichotil. „Paní Ta-a-ta je velice kultivovaná žena a četla každé slovo, které jste napsal.“

Paní Ta-a-ta mi pak sdělila, že se jí ohromně líbila moje kniha *Pan Perrin a pan Traill* a blahopřála mi ke hře *Měkkýš*. První napsal Hugh Walpole a druhou Hubert Henry Davies.

4

Jestliže jsem vyvolal ve čtenáři dojem, že byl Elliott Templeton ohavný, pak je to ode mne nespravedlivé.

Především byl, jak říkají Francouzi, *serviable*, což je slovo, pro které se těžko hledá ekvivalent. *Sloužící*, ve smyslu pomáhající, ochotný a laskavý, je zastaralé. A právě takový Elliott byl. Byl štědrý, a i když na počátku své dráhy nepochybně zahrnoval své známé květinami, cukrovím a dary s postranními úmysly, pokračoval v tom i v době, když to už nebylo nutné. Působilo mu potěšení dávat. Byl pohostinný. Jeho vrchní kuchař se vyrovnal nejlepším kuchařům v Paříži a člověk si mohl být jist, že sezonní lahůdky té které roční doby dostane vždy nejdříve u Elliotta. Jeho víno svědčilo o jeho vynikajícím úsudku. Je pravda, že si hosty vybíral spíš podle společenského významu než podle toho, zda jsou zábavnými společníky, ale nikdy neopomenul pozvat nejméně jednoho nebo dva lidi jen proto, že dovedli bavit, takže jeho večírky byly většinou zábavné. Lidé se mu za zády posmívali, že je odporný snob, přesto však horlivě přijímali jeho pozvání. Mluvil plynně a správně francouzsky a měl dokonalý přízvuk. Vynaložil značné úsilí, aby hovořil tak, jako se mluví v Anglii, a bylo třeba mít velmi citlivý sluch, aby se občas zachytila americká intonace. Mluvil zajímavě, pokud ho člověk nepustil na otázku vévodů a vévodkyň, ale i o nich si dovoloval hovořit zábavně, zvláště když byl s vámi o samotě, protože jeho postavení bylo už neotřesitelné. Měl příjemně zlomyslný jazyk a neexistoval skandál o vznešených osobnostech, o kterém by neslyšel. Od něho jsem se dověděl, kdo je otcem nejmladšího dítěte kněžny X a kdo je milenkou markýze de Y. Jsem přesvědčen, že ani Marcel Proust nevěděl o vnitřním životě aristokracie víc než Elliott Templeton.

Kdykoliv jsem byl v Paříži, často jsme spolu obědvali, někdy u něho v bytě a někdy v restauraci. Rád se toulám po starožitnictvích, občas něco koupím, ale častěji se jen dívám, a Elliott mě vždycky ochotně provázel. Rozuměl krásným věcem a skutečně je měl rád. Myslím, že znal všechny obchody toho druhu v Paříži a byl zadobře s jejich majiteli. Zbožňoval smlouvání, a když jsme se vydávali na obchůzku, vždycky říkal:

„Kdybyste něco chtěl, nepokoušejte se koupit to sám. Jen mi dejte znamení a já udělám zbytek.“

Byl nadšený, když pro mne získal něco, co mě zaujalo, za polovinu uvedené ceny. Byla radost pozorovat, jak smlouvá. Hádal se, lichotil, rozčiloval se, apeloval na lepší stránky prodávajícího, posmíval se mu, poukazoval na nedostatky kupovaného předmětu, vyhrožoval, že už nikdy nepřekročí práh toho obchodu, vzdychal, krčil rameny, peskoval, rozhněvaně zamračený se vrhal ke dveřím, a když konečně prosadil svou, smutně potřásl hlavou, jako kdyby rezignovaně přijímal porážku. Pak mi zašeptal anglicky:

„Odneste si to. Bylo by to laciné i za dvojnásobnou cenu.“

Elliott byl horlivý katolík. Nebyl v Paříži ještě dlouho, když se setkal s abbém, který se proslavil tím, že přiváděl nevěřící a kacíře zpátky do lůna církve. Byl to velice společenský člověk a známý žertěř. Svou péči omezoval na boháče a aristokraty. Elliotta musel zcela nevyhnutelně přitahovat člověk, který byl přes svůj skromný původ vítaným hostem v nejvýlučnějších domech, a tak se svěřil bohaté americké dámě, nedávno abbém obrácené na víru, že už dávno se zajímá o katolickou církev, i když jeho rodina vždycky

byla episkopální. Dáma pozvala jednou Elliotta na večeři s abbém, byli tam jen oni tři, a abbé oslňoval. Elliottova hostitelka zavedla řeč na katolicismus a abbé o něm hovořil sice se zanícením, ale nikoliv pedantsky, jako když světák, byť kněz, hovoří s jiným světákem. Elliottovi lichotilo zjištění, že abbé o něm všechno ví.

„Vévodkyně de Vendôme o vás onehdy mluvila. Říkala mi, že vás pokládá za vysoce inteligentního člověka.“

Elliott se radostí začervenal. Byl sice představen Jejím královské Výsosti, ale vůbec ho nenapadlo, že by mu mohla věnovat sebenepatrnější pozornost. Abbé hovořil o víře moudře a vlídně. Nebyl úzkoprsý, měl moderní názory a byl tolerantní. V jeho podání se Elliottovi církev jevila jako vybraný klub, do něhož muž z dobré rodiny, který si sám sebe váží, musí patřit. Půl roku nato byl přijat. Jeho konverze spolu se štědrostí, s níž přispíval na katolické dobročinné podniky, mu otevřela řadu dveří, jež byly pro něj dříve zavřené.

Důvody, proč se vzdal víry svých otců, byly možná všelijaké, ale jakmile to provedl, nemohlo být o jeho zbožnosti pochyb. Každou neděli býval na mši v kostele, navštěvovaném nejlepšími lidmi, pravidelně chodil ke zpovědi a čas od času navštěvoval Řím. Postupem času byl za svou zbožnost odměněn tím, že byl jmenován papežským komořím, a horlivost, s níž vykonával svůj úřad, byla odměněna tuším řádem Svatého hrobu. Jeho kariéra katolíka byla neméně úspěšná než jeho kariéra *homme du monde*.

Často jsem si kladl otázku, z čeho pramení snobismus, jímž byl tento vysoce inteligentní, laskavý a kultivovaný člověk posedlý. Nepatřil k žádné spodině, jeho otec býval rektorem jedné z jižních univerzit a jeho

dědeček dosti významným duchovním. Elliott byl příliš chytrý, aby neviděl, že mnozí z lidí přijímajících jeho pozvání to činí jen kvůli obědu zdarma, a že někteří z nich jsou hloupí a jiní bezcenní. Jejich zvučná jména ho tak oslňovala, že byl slepý k jejich chybám. Jenom si domýšlím, že měl nikdy neblednoucí pocit triumfu, protože byl důvěrně zadobře s pány ze starobylých rodů a protože byl věrným služebníkem jejich dam. Myslím, že za tím vším vězel vášnivý romantismus, takže ve vychrlém francouzském vévodátku viděl křížáka, který táhl s Ludvíkem IX. do Svaté země, a v ryčném anglickém hraběti, holdujícím honu na lišky, předka, který provázel Jindřicha VIII. na Pole zlatého sukna. Ve společnosti takových lidí měl pocit, že žije v rozlehle a hrdinské minulosti. Myslím, že mu prudce bušilo srdce, když listoval v *Gothajském almanachu*, protože jedno jméno po druhém mu připomínalo staré války, historická obležení, slavné souboje, diplomatické intriky a milostné plotky králů. Takový zkrátka byl Elliott Templeton.

5

Právě jsem se myl a upravoval před odchodem na oběd, na který mě Elliott pozval, když mi zavolali z recepce, že je v hale. Trochu mě to překvapilo, ale jakmile jsem byl hotov, sešel jsem dolů.

„Myslel jsem si, že bude jistější, když pro vás zajdu,“

řekl mi, když jsme si podávali ruku. „Nevím, jak dobře znáte Chicago.“

Měl pocit, který jsem postřehl u řady Američanů, žijících mnoho let v cizině, že Amerika je složité, a dokonce nebezpečné místo, kde nelze dost dobře nechat Evropany, aby se tam sami vyznali.

„Je ještě brzo. Mohli bychom jít kus pěšky,“ navrhl.

Vzduch byl poněkud chladný, ale na nebi nebyl jediný mrak a protáhnout si nohy bylo docela příjemné.

„Řekl jsem si, že bude lepší, když vám něco povím o své sestře, než se s ní setkáte,“ řekl mi cestou. „Byla sice jednou nebo dvakrát u mne v Paříži, ale pokud vím, v té době jste tam nebyl. Nebude to velká sešlost. Jenom má sestra, její dcera Isabela a Gregory Brabazon.“

„Ten architekt?“ zeptal jsem se.

„Ano. Sestrin dům je hrozný a Isabela a já chceme, aby si ho dala nově zařídit. Náhodou jsem se doslechl, že je Gregory v Chicagu, a tak jsem ji přemluvil, aby ho dnes pozvala na oběd. Není samozřejmě docela gentleman, ale má vkus. Mary Olifantové zařídil Raney Castle a St. Clement Talbot St. Erthovým. Vévodkyně jím byla nadšena. Louisin dům uvidíte. Vůbec nechápu, jak v něm dokázala celá ta léta žít. Ostatně rovněž nechápu, jak může žít v Chicagu.“

Jak se ukázalo, paní Bradleyová byla vdova se třemi dětmi, dvěma syny a dcerou. Synové však byli mnohem starší a ženatí. Jeden pracoval ve státních službách na Filipínách a druhý, v diplomatických službách jako jeho otec, žil v Buenos Aires. Manžel paní Bradleyové prošel jako diplomat různé části světa a po řadě let v Římě jako první tajemník byl jmenován vyslancem

v nějaké republice na západním pobřeží Jižní Ameriky, kde zemřel.

„Když skončil, chtěl jsem, aby Louisa dům v Chicagu prodala,“ pokračoval Elliott, „ale má k němu sentimentální vztah. Je rodiny Bradleyových dosti dlouho. Bradleyové patří k nejstarším rodinám v Illinois. Přišli z Virginie v roce 1839 a zabrali nějakou půdu asi šedesát mil od dnešního Chicaga. Pořád jim ještě patří.“ Elliott poněkud zaváhal a podíval se, jak to беру. „Bradley, který se tady usadil, byl asi něco jako farmář. Nejsm si jist, zda to víte, ale v polovině minulého století se dala spousta mužů z Virginie, mladších synů z dobrých rodin, zlákat voláním neznáma a opustila vznešený život v rodném státě. Otec mého švagra, Chester Bradley, pochopil, že Chicago má budoucnost, a vstoupil tady do advokátní kanceláře. Rozhodně vydělal dost peněz, takže zanechal syna pěkně zaopatřeného.“

Elliottův způsob, spíš než jeho slova, naznačoval, že snad nebylo docela vhodné, když nebožtík Chester Bradley opustil rozlehlý dům a širá pole, která zdědil, a začal pracovat u advokáta, ale skutečnost, že nashromáždil majetek, to alespoň částečně vyvážila. Elliott nebyl nijak nadšen, když mi později paní Bradleyová ukázala nějaké obrázky s tím, čemu on říkal jejich venkovské „sídlo“, a já spatřil skromný dřevěný dům s hezkou zahrádkou, ale také se stodolou, kravským chlívem a prasečím chlívkem co by kamenem dohodil, a kolem neutěšenou pustinu rovných polí. Neubráníl jsem se myšlence, že pan Chester Bradley věděl, co činí, když to všechno opustil, aby se uplatnil ve městě.

Za nějakou chvíli jsme zastavili taxík. Vysadil nás

před rodinným domem. Byl úzký, dost vysoký a ke vchodu se šlo po strmých schodech. Stál v řadě domů v ulici, odbočující z Lake Shore Drive, a v onom jasném podzimním dnu vypadal tak šedivě, že člověk nechápal, jak k němu někdo může mít sentimentální vztah. Dveře nám otevřel vysoký a zavalitý černošský sluha s bílými vlasy a uvedl nás do salonu. Když jsme vstoupili, paní Bradleyová se zvedla ze židle a Elliott mě představil. Zamlada musela být hezká, protože měla pěkné, byť spíše velké rysy a krásné oči. Ale nažloutlý obličej, téměř demonstrativně nenalíčený, byl povadlý a bylo zřejmé, že prohrála bitvu s tělnatostí středních let. Vytušil jsem, že odmítá smířit se s porážkou, protože když usedla, seděla velice zpříma na židli s rovným opěradlem, která asi byla pohodlnější než čalouněná židle vzhledem ke krutému brnění korzetu. Měla na sobě modré šaty se spoustou port a vysoký límec byl vyztužený kosticemi. Krásné bílé vlasy byly drobně naondulované a složitě učesané. Další host se ještě nedostavil, a zatímco jsme na něho čekali, hovořili jsme o všem možném.

„Elliott mi říkal, že jste přijel z jihu,“ pravila paní Bradleyová. „Zastavil jste se v Římě?“

„Ano. Strávil jsem tam týden.“

„A jak se daří drahé královně Markétě?“

Její otázka mě poněkud překvapila a odpověděl jsem, že nevím.

„Cože, vy jste ji nebyl navštívit? Taková milá žena. Když jsme žili v Římě, byla k nám velmi laskavá. Pan Bradley byl prvním tajemníkem v Římě. Proč jste k ní nezašel? Nejste přece tak černý jako Elliott, abyste nemohl zajít do Kvirinálského paláce.“

„Vůbec ne,“ usmál jsem se. „Prostě ji neznám.“

„Skutečně?“ zeptala se paní Bradleyová, jako by nevěřila vlastním uším. „Proč ne?“

„Abych řekl pravdu, spisovatelé se obvykle nekamarádí s králi a královnami.“

„Ale je to taková vlídná žena,“ dodala paní Bradleyová, jako by ode mne bylo velice nafoukané, že neznám tu královskou osobnost. „Určitě by se vám líbila.“

Právě v tom okamžiku se otevřely dveře a sluha uvedl Gregoryho Brabazona.

Navzdory svému jménu nebyl Gregory Brabazon romantická postava. Byl malý, velmi tlustý, s lebkou holou jako vajíčko až na kruh černých kadeří kolem uší a na krku, s červeným, holým obličejem, který působil, jako by se měl co nevidět silně zpotit, s bystrými šedými očima, smyslnými rty a mohutnou spodní čelistí. Byl to Angličan a já se s ním několikrát sešel na bohémských večírcích v Londýně. Byl velice žoviální, srdečný a hodně se smál, ale člověk nemusel být příliš vynikajícím znalcem lidí, aby poznal, že jeho halasná vlídnost pouze zastírá neobyčejně mazaného obchodníka. Už léta byl nejúspěšnějším bytovým architektem v Londýně.

Měl silný, zvučný hlas a báječně výrazné tlusté ruce. Výmluvnými pohyby a záplavou vzrušených slov dokázal podnitit představivost váhajícího zákazníka, takže bylo téměř nemožné nezadat mu objednávku, kterou zdánlivě přijímal z čiré laskavosti.

Sluha znovu vstoupil s podnosem koktejlů.

„Na Isabelu nebudeme čekat,“ řekla paní Bradleyová a vzala si skleničku.

„Kde je?“ zeptal se Elliott.

„Šla si s Larrym zahrát golf. Řekla, že se možná opozdí.“ Elliott se ke mně obrátil.

„Larry je Laurence Darrell. Isabela je s ním údajně zasnoubená.“

„Nevěděl jsem, že pijete koktejly,“ řekl jsem.

„Nepiju,“ odpověděl mrzutě a upil ze skleničky, „ale co si mám v téhle barbarské zemi prohibice počít?“ Povzdechl si. „Začínají je podávat i v některých pařížských domech. Špatné styky kazí dobré mravy.“

„Povídali, že mu hráli,“ řekla paní Bradleyová.

Řekla to celkem dobromyslně, ale rozhodně, což nasvědčovalo, že má charakter, a z pobaveného a chytřého pohledu, kterým častovala Elliotta, jsem vytušil, že si o něm nedělá žádné iluze. Uvažoval jsem, jak si poradí s Gregorym Brabazonem. Povšiml jsem si, jak při příchodu přeletěl odborným pohledem pokoj a bezděčně pozdvihl obočí. Byl to skutečně neuvěřitelný pokoj. Tapety na zdech i kreton na záclonách a na čalouněném nábytku měly stejný vzor. Na zdech, v těžkých zlatých rámech, visely oleje, zřejmě zakoupené, když žili v Římě. Panenky Marie z Raffaelovy školy, Panenky Marie ze školy Quida Reniho, krajiny ze školy Zuccarelliho, zříceniny ze školy Panniniho. Byly tam trofeje z jejich pobytu v Peking, příliš bohatě vyřezávané černé stolky, obrovské smaltované vázy a předměty nakoupené v Chile nebo Peru, obézní postavy z polodrahokamů a kameninové vázy. Byl tam chippendaleský psací stůl a vykládaná vitrína. Stínidla byla z bílého hedvábí, na které nějaký neuvážlivý umělec namaloval pastýře a pastýřky ve watteauovských kostýmech. Bylo to hrůzné, ale zároveň nevím proč příjemné. Působilo to domácky a zabydleně a člověk

cítil, že ta neuvěřitelná změt má nějaký smysl. Všechny ty nesourodé předměty k sobě patřily, protože byly součástí života paní Bradleyové.

Právě jsme dopili koktejly, když se rozevřely dveře a do místnosti vešla dívka a za ní chlapec.

„Jdeme pozdě?“ zeptala se. „Přivedla jsem Larryho. Máme pro něho něco k obědu?“

„Je to víc než pravděpodobné,“ usmála se paní Bradleyová. „Zazvoň a řekni Eugenovi, aby prostřel pro další osobu.“

„Otevřel nám. Už jsem mu to řekla.“

„To je má dcera Isabela,“ řekla paní Bradleyová a obrátila se ke mně. „A tohle je Laurence Darrell.“

Isabela mi rychle potřásla rukou a prudce se obrátila ke Gregorymu Brabazonovi.

„Vy jste pan Brabazon? Šíleně jsem se na vás těšila. Ohromně se mi líbí, co jste udělal pro Clementinu Dormerovou. Že je tenhle pokoj příšerný? Už léta se snažím přimět maminku, aby s ním něco provedla, a když jste v Chicagu, máme ohromnou příležitost. Řekněte mi poctivě, co si o tom myslíte.“

Věděl jsem, že to právě Brabazon neudělá. Rychle pohlédl na paní Bradleyovou, ale z jejího nehybného obličeje nic nevyčetl. Usoudil, že rozhodující osobou je Isabela, a tak se hlučně rozesmál.

„Tenhle pokoj je určitě ohromně pohodlný a vůbec,“ řekl, „ale když se mě ptáte rovnou, tak tedy mi připadá dost hrozný.“

Isabela byla urostlá dívka s oválným obličejem, rovným nosem, krásnýma očima a s plnými ústy, která byla zřejmě v rodině. Byla pohledná, i když trochu zavalitá, což jsem připisoval jejímu věku, a předpokládal

jsem, že léty zeštíhlí. Měla silné, pěkné ruce, i ty trochu buclaté, a nohy, odhalené krátkou sukni, byly rovněž tlusté. Měla pěknou pleť a zdravou barvu, zřejmě ještě zvýrazněnou pohybem a zpáteční cestou v otevřeném autě. Byla jiskřivě živá. Její kypící zdraví, hravá veselost, radost ze života a štěstí, které z ní člověk vycítoval, to všechno bylo úchvatné. Byla tak přirozená, že přes svou eleganci působil vedle ní Elliott jako laciný švihák. Vedle její svěžesti vypadala paní Bradleyová s pastózním, vráscitým obličejem unaveně a staře.

Šli jsme k obědu. Když Gregory Brabazon spatřil jídelnu, zamrkal. Stěny byly vytapetovány tmavočervenou papírovou imitací látky a na nich visely velmi špatně namalované portréty přísných mužů a žen zatrpklých tváří, bezprostředních předků zesnulého pana Bradleyho. I on tam visel, s mohutným knírem, velice strnulý ve fraku a tuhém bílém límečku. Paní Bradleyová, vymalovaná nějakým francouzským malířem z devadesátých let, trůnila nad krbem ve velké večerní toaletě z bledě modrého saténu, šňůru perel kolem krku a diamantovou hvězdu ve vlasech. Jednou rukou, obtěžkanou drahokamy, se dotýkala krajkové šály, která byla tak pečlivě vymalovaná, že bylo možné spočítat očka, a v druhé držela nenuceně vějíř z pštroších per. Nábytek z černého dubu naháněl hrůzu.

„Co si o tom myslíte?“ zeptala se Isabela Gregoryho Brabazona, když jsme sedali ke stolu.

„Určitě to stálo spoustu peněz,“ odpověděl.

„To ano,“ řekla paní Bradleyová. „Byl to svatební dar od otce pana Bradleyho. Procestoval s námi celý svět. Lisabon, Peking, Quito, Řím. Drahá královna Markéta ho ohromně obdivovala.“

„Co byste s tím udělal, kdyby to bylo vaše?“ zeptala se Isabela Brabazona, ale než mohl něco říct, odpověděl za něho Elliott.

„Spálil by to.“

Ve třech se začali bavit o tom, co by s tím pokojem podnikli, Elliott byl pro nábytek ve slohu Ludvíka XV., kdežto Isabela chtěla dlouhý, úzký stůl a italské židle. Brabazon se domníval, že osobnosti paní Bradleyové by spíš odpovídal chippendaleský nábytek.

„To pokládám za velice důležité,“ pravil, „totiž osobnost každého člověka.“ Obrátil se k Elliottovi. „Znáte samozřejmě vévodkyni Olifantovou?“

„Mary? Patří k mým nejdůvěrnějším přátelům.“

„Chtěla, abych jí zařídil jídelnu, a sotva jsem ji spatřil, rozhodl jsem se pro Jiřího II.“

„A měl jste zcela pravdu. Všiml jsem si toho pokoje, když jsem u ní posledně byl. Je zařízen s dokonalým vkusem.“

Rozhovor pokračoval. Paní Bradleyová naslouchala, ale nedalo se uhádnout, co si myslí. Já mluvil jen málo a Isabelin mládenec Larry, jehož příjmení jsem zapomněl, nemluvil vůbec. Seděl na protější straně stolu mezi Brabazonem a Elliottem a občas jsem na něho pohlédl. Vypadal ohromně mladě. Byl asi tak velký jako Elliott, necelý metr osmdesát, hubený a uvolněný. Vypadal příjemně, nebyl ani hezký, ani nehezký, poněkud plachý a nijak pozoruhodný. Mne však na něm zaujala skutečnost, že od svého příchodu neproněsl, pokud jsem si mohl vzpomenout, ani půl tuctu slov, a přesto nevypadal ani trochu stísněně, naopak budil kupodivu dojem, že se účastní rozhovoru, aniž otevře ústa. Všiml jsem si jeho rukou. Byly dlouhé, ale na jeho výšku

ne velké, krásného tvaru a zároveň silné. Napadlo mě, že nějaký malíř by je rád namaloval. Byl drobný, ale nevypadal křehce, spíš mi připadal šlachovitý a sporný. Měl opálený, v klidu vážný obličej, ale jinak bez barvy, a rysy sice pravidelné, ale nijak pozoruhodné. Měl poněkud vysedlé lícní kosti a vpadlé spánky. Vlasy měl tmavohnědé a lehce vlnité. Oči vypadaly větší, než ve skutečnosti byly, protože byly hluboko posazené, a měl dlouhé a husté řasy. Byly to zvláštní oči, nikoliv sytě lískově hnědé, jaké měla Isabela společně s matkou a strýcem, ale tak tmavé, že duhovka splývala s panenkou, což jim dodávalo zvláštní intenzity. Jeho přirozený půvab byl přitažlivý, takže jsem chápal, proč Isabelu zaujal. Občas na něm utkvěla na okamžik pohledem a mně se zdálo, že v jejím výrazu čtu nejen lásku, ale i náklonnost. Když se jejich oči setkaly, objevovala se v jeho očích taková něha, že byla radost pohledět. Neří nic dojemnějšího než dívat se na mladou lásku, a já, tehdy muž středních let, jsem jim záviděl, i když – nevím proč – mi jich zároveň bylo líto. Taková hloupost, pokud jsem věděl, nic jejich lásku neohrožovalo. Byli zřejmě dobře situovaní a nebylo nejmenšího důvodu, proč by se neměli vzít a nemohli žít šťastně až do smrti.

Isabela, Elliott a Brabazon hovořili dál o zařízení domu a pokoušeli se vymámit na paní Bradleyové alespoň souhlas, že by se něco mělo podniknout, ale ona se jen vlídně usmívala.

„Nesmíte na mne kvaltovat. Musím mít čas si to promyslet.“ Obrátila se k chlapci. „Co ty o tom soudíš, Larry?“

Rozhlédl se kolem stolu usměvavýma očima.

„Já myslím, že je to úplně a dočista jedno,“ řekl.

„Ty zvíře, Larry,“ vybuchla Isabela. „Zvlášť jsem ti kladla na srdce, abys nás podpořil.“

„Ale když je teta Louisa spokojená s tím, co má, pak přece nemá smysl to měnit, že?“

Jeho otázka byla tak případná a rozumná, až mě rozesmála. Podíval se na mne a usmál se.

„A necul se tak jen proto, že jsi pronesl ohromně pitomou poznámku,“ řekla Isabela.

Ale on se zaculil ještě víc, takže jsem si všiml, jaké má malé, bílé a pravidelné zuby. Podíval se na Isabelu, až se zarděla a zadržela dech. Jestli mě neklamaly smysly, byla do něho bláznivě zamilovaná, ale cosi ve mně vzbudilo dojem, že v její lásce je rovněž něco mateřského. U tak mladé dívky to bylo poněkud nečekané. S měkkým úsměvem na rtech upřela znovu pozornost na Gregoryho Brabazona.

„Nevěnujte mu nejmenší pozornost. Je hrozně hloupý a úplně nevzdělaný. Vůbec ničemu nerozumí, jen lítání.“

„Lítání?“ zeptal jsem se.

„Za války byl letcem.“

„Připadá mi příliš mladý na to, aby byl ve válce.“

„Byl příliš mladý. Zachoval se hanebně. Utekl ze školy do Kanady. Lhal ostošest, aby mu uvěřili, že už je mu osmnáct, a tak se dostal k letectvu. V době příměří bojoval ve Francii.“

„Nudíš matčiny hosty, Isabelo,“ pravil Larry.

„Znám ho odjakživa, a když se vrátil, vypadal tak krásně v uniformě se spoustou stužek na blůze, že jsem tak říkajíc seděla před jeho domem, dokud se neuvolil, že se se mnou ožení, jen aby měl klid a pokoj. Konkurence byla strašná.“

„Skutečně, Isabelo,“ řekla matka.

Larry se ke mně naklonil.

„Doufám, že nevěříte ani slovo z toho, co říká. Isabelo není zlá holka, jen hrozně lže.“

Oběd skončil a krátce nato jsme s Elliottem odešli. Předtím jsem mu řekl, že si chci zajít do muzea podívat se na obrazy, a Elliott prohlásil, že mě provede. Nechodím příliš rád do galerie v doprovodu, ale nemohl jsem říct že bych šel raději sám, a tak jsem přijal jeho společnost. Cestou jsme hovořili o Isabelo a Larrym.

„Je to rozkošné, vidět dva mladé lidi, kteří jsou tak do sebe zamilovaní,“ řekl jsem.

„Jsou příliš mladí na to, aby se vzali.“

„Proč? Být mladý, zamilovaný a oženit se je ohromné.“

„Nebudte směšný. Jí je devatenáct a jemu sotva dvacet. Larry nemá zaměstnání. Má malý příjem, podle Louisy tři tisíce ročně, a Louisa rozhodně není bohatá. Sotva vystačí s tím, co má.“

„Vždyť si může najít zaměstnání.“

„To je právě ono. Larry se o to nepokouší. Zřejmě mu docela vyhovuje nic nedělat.“

„Patrně to měl za války hezky těžké. Třeba si potřebuje odpočinout.“

„Odpočívá už rok. To je snad dost dlouho.“

„Připadal mi jako velice příjemný chlapec.“

„Osobně proti němu nic nemám. Pochází z docela dobré rodiny a vůbec. Jeho otec byl z Baltimoru. Docent románských literatur na Yalu nebo něco takového. Matka byla ze starého kvakerského rodu ve Filadelfii.“

„Mluvíte o nich v minulém čase. Jsou mrtví?“

„Ano, matka zemřela při porodu a otec asi před

dvanácti lety. Larryho vychoval starý přítel jeho otce ze studentských dob, který je lékařem v Marvinu. Tak se s ním Louisa a Isabela seznámily.“

„Kde je Marvin?“

„Bradleyové tam mají své venkovské sídlo. Louisa tam tráví léto. Bylo jí kluka líto. Doktor je starý mládenec a neměl tušení, jak se má vychovávat dítě. To Louisa trvala na tom, aby byl Larry poslán do St. Paul's, a vždycky ho zvala sem na vánoční prázdniny.“ Elliott pokrčil významně rameny. „Podle mého názoru mohla předvídat nevyhnutelný výsledek.“

Zatím jsme došli do muzea a obrátili pozornost k obrazům.

Znovu mě omráčily Elliottovy znalosti a jeho vkus. Vodil mě po jednotlivých sálech, jako kdybych byl skupina turistů, a žádný profesor dějin umění by nedokázal hovořit zasvěceněji než on. Protože jsem se v duchu rozhodl, že si tam zajdu ještě jednou sám, abych se mohl potulovat muzeem, jak se mi zlíbí, a užívat si, podřídil jsem se. Za nějakou dobu se Elliott podíval na hodinky.

„Pojďme,“ prohlásil, „nikdy nestrávím v galerii víc než hodinu. Tak dlouho asi trvá naše schopnost vnímat. Zbytek si prohlédneme jindy.“

Když jsme se rozcházel, vřele jsem mu poděkoval. Pokračoval jsem v cestě patrně moudřejší, ale rozhodně rozladěný.

Když jsem se loučil s paní Bradleyovou, řekla mi, že Isabela na příští den pozvala několik svých mladých přátel na večeři, než půjdou tancovat, a kdybych měl chuť přijít, mohli bychom si po jejich odchodu s Eliottem povídat.

„Prokážete mu laskavost,“ dodala. „Žije tak dlouho v cizině, že se tady cítí trochu vyřazený. A zřejmě nemůže najít nikoho, s kým by měl něco společného.“

Přijal jsem pozvání, a než jsme se před muzeem rozloučili, řekl mi Elliott, že ho to těší.

„Jsem v tomhle velkém městě úplně ztracený,“ pravil. „Slíbil jsem Louise, že u ní strávím několik týdnů, protože jsme se od roku 1912 neviděli, ale počítám už dny, kdy se budu moci vrátit do Paříže. To je jediné místo na světě pro civilizovaného člověka. Víte, můj milý, jak se na mne tady dívají? Jako na zrůdičku. Divoši.“

Zasmál se a odešel.

6

Příštího večera jsem odmítl Elliottovu telefonickou nabídku, že mě vyzvedne, a docela snadno jsem dorazil k paní Bradleyové. Protože mě nějaká návštěva zdržela, přišel jsem trochu pozdě. Když jsem stoupal po schodech, doléhal ke mně z obývacího pokoje takový rámus, že jsem usuzoval na velkou sešlost, a tak mě překvapilo, když nás i se mnou bylo celkem dvanáct. Paní Bradleyová vypadala velice vznešeně v zeleném saténu s obojkem drobných perel kolem krku a Elliott ve výborně střiženém smokingu byl tak elegantní, jak to uměl jen on. Když mi podal ruku, zaplavily mi nos veškeré vůně Arábie. Byl jsem představen zavalitému, vysokému muži s rudým obličejem,

který působil poněkud nesvůj ve večerním obleku. Byl to doktor Nelson, ale v oné chvíli mi to nic neříkalo. Ostatní hosté byli přátelé Isabely, jména jsem zapomněl, sotva jsem je zaslechl. Dívky byly mladé a hezké, muži mladí a řádní. Neudělali na mne žádný dojem, s výjimkou jednoho chlapce, a to jen proto, že byl tak veliký a masivní. Určitě měřil metr osmdesát osm nebo devadesát a měl mohutná, široká ramena. Isabela vypadala moc hezky v bílém hedvábí a dlouhé, velmi úzké sukni, která jí zakrývala silné nohy. Šaty měla střižené tak, že zdůrazňovaly, jak má pěkně vyvinuté poprsí. Nahé paže byly poněkud silné, ale měla překrásný krk. Byla vzrušená a krásné oči jí zářily. Nebylo nejmenší pochybnosti o tom, že je to velice hezká a žádoucí mladá žena, ale bylo očividné, že pokud si nedá pozor, ošklivě ztloustne.

U večeře jsem se ocitl mezi paní Bradleyovou a nasmělou, nevýraznou dívkou, která mi připadala mladší než všichni ostatní. Když jsme usedli ke stolu, vysvětlila mi paní Bradleyová, aby usnadnila rozhovor, že dědeček a babička té dívky žijí v Marvinu a že chodila s Isabelou do školy. Její křestní jméno, jiné jsem nezaslechl, bylo Sophie. Přes stůl létalo žertovné škádlení, všichni mluvili hrozně hlasitě a hodně se smáli. Zřejmě se velmi dobře znali. Když mě nezaměstnávala hostitelka, pokoušel jsem se navázat rozhovor se svou sousedkou, ale příliš se mi nedařilo. Byla zamlklejší než ostatní. Nebyla hezká, měla však zábavný obličej s nosem – pršáčkem, širokými ústy a zelenavě modrýma očima. Prostě upravené vlasy měla pískově hnědé. Byla velmi hubená a hrud' měla téměř tak plochou jako kluk. Smála se škádlení, ale trochu nuceně, takže

budila dojem, že ji to nebaví tak, jak předstírá. Předpokládal jsem, že nechce kazit zábavu. Nemohl jsem přijít na to, jestli je přihlouplá, nebo jen bolestně neschopná, a když jsem vystřídal různé náměty pro konverzaci a byl nucen všechny zase opustit, požádal jsem ji, protože mě nic lepšího nenapadlo, aby mi pověděla, kdo jsou všichni ti lidé kolem stolu.

„Doktora Nelsona znáte,“ řekla a ukázala na muže středních let, který seděl proti mně po druhé ruce paní Bradleyové. „To je Larryho poručník. Je naším lékařem v Marvinu. Je ohromně chytrý, vynalézá různé věci pro letadla, jenomže nikdo je nechce, a když nevynalézá, tak pije.“

Když to řekla, zajiskřilo jí v bledých očích, takže jsem začal tušit, že v ní vězí víc, než jsem na první pohled předpokládal. Jmenovala mi jedno mladé stvoření po druhém, vysvětlovala, kdo jsou jejich rodiče, a u mužů dodávala, na které škole studovali a co dělají. Nebylo to příliš poučné.

„Je hrozně milá,“ nebo: „Báječně hraje golf.“

„A kdo je ten velký chlapík s obočím?“

„To? To je přece Gray Maturin. Jeho otec má v Marvinu obrovský dům u řeky. Je to náš milionář. Jsme na něho moc pyšní. Dodává nám lesku. Maturin, Hobbes, Rayner a Smith. Je to jeden z nejbohatších lidí v Chicagu a Gray je jeho jedináček.“

Vložila do výčtu jmen tak příjemnou ironii, že jsem na ni tázavě pohlédl. Povšimla si toho a začervenala se.

„Povězte mi ještě něco o panu Maturinovi.“

„To je všechno. Je bohatý. Je ohromně vážený. Postavil nám v Marvinu nový kostel a věnoval milion dolarů Chicagské univerzitě.“

„Jeho syn je pohledný mládenec.“

„Je příjemný. Člověk by neuhádl, že jeho dědeček byl opilý Ir a jeho babička švédská číšnice v nějaké putyce.“

Gray Maturin nebyl ani tak hezký jako nápadný. Vypadal drsně a nehotově. Měl krátký tupý nos, smyslná ústa a živou irskou barvu, spoustu úplně hladkých, jako havran černých vlasů a pod hustým obočím jasné, velice modré oči. Ačkoliv byl tak mohutně rostlý, byl krásně úměrný a svlečený musel být nádherný mužský. Zřejmě byl velmi silný. Jeho mužnost imponovala. Ve srovnání s ním vypadal Larry, sedící vedle něho, jako úplný skrček, ačkoliv byl jen o osm nebo deset centimetrů menší.

„Má řadu obdivovatelek,“ prohodila má plachá sousedka. „Znám spoustu dívek, které by byly schopné všeho, kromě vraždy, aby ho dostaly. Ale nemají nejmenší šanci.“

„Proč ne?“

„Vy nevíte vůbec nic, že?“

„Jak bych mohl něco vědět?“

„Je tak zamilovaný do Isabely, že vidí šejdrem, a Isabela je zamilovaná do Larryho.“

„A co mu brání, aby se do toho dal a Larryho vystrnadil?“

„Larry je jeho nejlepší přítel.“

„To zřejmě věc poněkud komplikuje.“

„Pro někoho tak zásadového jako Gray ano.“

Nebyl jsem si jist, jestli to říká vážně nebo s mírným posměchem. V jejím chování nebyla stopa drzosti, výzývavosti nebo kousavosti, a přesto jsem nabyl dojmu, že má smysl pro humor a je chytrá. Uvažoval jsem, co si asi opravdu myslí, když tak se mnou rozpráví, ale

věděl jsem, že se to nikdy nedovím. Zřejmě byla nejistá a dospěl jsem k závěru, že je jedináček a že žila v ústraní s lidmi mnohem staršími než ona. Upoutala mě její skromnost a nenápadnost, ale pokud byla správná moje domněnka, že žila dlouho sama, pak asi potichu pozorovala starší lidi, s nimiž žila, a utvořila si o nich vyhraněný názor. My, lidé zralého věku, málokdy tušíme, jak nelítostně a přitom jak jasnozřivě nás posuzují lidé velice mladí. Znovu jsem se zadíval do jejích zelenavě modrých očí.

„Kolik je vám let?“

„Sedmnáct.“

„Čtete hodně?“ zeptal jsem se zkusmo.

Ale než mi stačila odpovědět, přivolala mě k sobě nějakou poznámkou paní Bradleyová, vědomá si svých hostitelských povinností, a než se mi podařilo se odpoutat, večeře skončila. Mládež okamžitě odešla, kam měla namířeno, a my zbývající čtyři jsme se odebrali nahoru do obývacího pokoje.

Překvapilo mě, že jsem byl pozván na tento večírek, protože po poněkud nezáživném povídání začali probírat otázku, o níž podle mého názoru snad měli raději hovořit v soukromí. Nemohl jsem se rozhodnout, zda by bylo diskrétnější zvednout se a odejít, nebo zda jsem jim jako nezaujatý divák užitečný. Šlo o Larryho podivnou nechuť jít do zaměstnání, protože situace se vyhrotila, když mu pan Maturin, otec mládence, který byl u večeře, nabídl, že ho vezme do svého podniku. S vynaložením jistého důvtipu a píle mohl Larry očekávat, že postupem doby vydělá spoustu peněz. Mladý Gray Maturin hrozně chtěl, aby Larry nabídku přijal.

Nevzpomínám si na všechno, co bylo řečeno, ale

podstatu věci mám jasně v paměti. Když se Larry vrátil z Francie, navrhl mu jeho poručník, doktor Nelson, aby šel studovat, ale Larry odmítl. Bylo samozřejmé, že nějakou chvíli nechtěl dělat nic. Prodělal si své a byl dvakrát raněn, i když ne těžce. Doktor Nelson usoudil, že ještě trpí následky šoku, a proto pokládal za správné, aby si Larry odpočinul, než se dá úplně dohromady. Z týdnů se však staly měsíce a nyní to byl už víc než rok, co Larry svlékl uniformu. Zřejmě si u letců počíнал dobře a po návratu vyvolal v Chicagu jistý rozruch, takže mu různí obchodníci nabídli místa. Poděkoval jim, ale nabídky odmítl. Neuváděl žádný důvod, jediné že se ještě nerozhodl, co chce dělat. Zasnoubil se s Isabelou. To paní Bradleyovou nijak nepřekvapilo, byli totiž už po léta nerozluční, a ona věděla, že je Isabela do Larryho zamilovaná. Sama ho měla ráda a domnívala se, že s ním bude Isabela šťastná.

„Má silnější povahu než on. Dodá mu přesně to, co mu chybí.“

Paní Bradleyová neměla nic proti tomu, aby se ihned vzali, i když byli oba tak mladí, ale nebyla ochotná dát souhlas, dokud Larry nepůjde do zaměstnání. Larry neměl moc vlastních peněz, ale trvala by na tom, i kdyby měl desetkrát víc. Pokud jsem pochopil, doufali s Eliottem, že se od doktora Nelsona dovědí, co Larry hodlá dělat. Chtěli, aby použil svého vlivu a přiměl Larryho přijmout zaměstnání, jež mu pan Maturin nabízí.

„Víte přece, že jsem nikdy u Larryho neměl valnou autoritu,“ řekl doktor Nelson. „Už jako kluk měl svou hlavu.“

„Já vím. Nechal jste ho zdivočet. Je to zázrak, že je takový, jaký je.“

Doktor Nelson, který dost mohutně popíjel, se na paní Bradleyovou kysele podíval. Rudý obličej mu ještě o něco zrudl.

„Měl jsem moc práce. Musel jsem se starat o své záležitosti. Vzal jsem ho k sobě, protože neměl kam jít a protože jeho otec byl mým přítelem. Nebylo s ním snadné pořízení.“

„Nechápu, jak to můžete tvrdit,“ odpověděla paní Bradleyová nabroušeně. „Má hrozně milou povahu.“

„Co byste si počala s klukem, který se s vámi nikdy nehádá, ale dělá si, co chce, a když se rozzuříte, jen prohlásí, že mu to je líto, a nechá vás bouřit? Kdyby to byl můj syn, mohl bych ho zmlátit. Ale nemohl jsem mlátit kluka, který neměl na světě jediného příbuzného a kterého mi jeho otec zanechal, protože byl přesvědčený, že na něho budu hodný.“

„To sem vůbec nepatří,“ pronesl Elliott poněkud podrážděně. „Situace je následující: dost dlouho se flákal, má skvělou možnost získat místo, kde patrně vydělá spousty peněz, a jestli se chce oženit s Isabelou, musí to místo přijmout.“

„Musí přece pochopit, že za dnešního stavu světa musí muž pracovat,“ vložila se do hovoru paní Bradleyová. „Je už silný a docela v pořádku. Všichni dobře víme, jak po návratu z války mezi státy někteří muži už nikdy nesáhli na práci. Byli břemenem pro své rodiny a pro společnost byli zhora bezcenní.“

Pak jsem dodal něco já.

„Ale jaký důvod uvádí, když odmítá nejrůznější nabídky?“

„Žádný. Jen říká, že ho nelákají.“

„To nechce dělat vůbec nic?“

„Zřejmě ne.“

Doktor Nelson si vzal další skotskou se sodou. Zhluboka se napil a pak se zadíval na přátele.

„Mám vám říct svůj dojem? Nejsem možná žádný vynikající znalec lidské povahy, ale po nějakých třiceti letech praxe rozhodně snad o ní něco vím. Válka s Larrym něco provedla. Vrátil se jiný, než jaký odcházel. Není to jen tím, že je starší. Něco se stalo, co změnilo jeho osobnost.“

„Co?“ zeptal jsem se.

„To nevím. Je velmi skoupý na slovo, když přijde řeč na válečné zkušenosti.“ Doktor Nelson se obrátil k paní Bradleyové. „Mluvil o nich někdy s tebou, Louiso?“

Zavrtěla hlavou.

„Ne. Když se vrátil, chtěli jsme, aby nám vykládal o svých zážitcích, ale on se jen tak zasmál, jak to mívá ve zvyku, a prohlásil, že není co vypravovat. Ani Isabele nic neřekl. Znovu a znovu to zkoušela, ale nedostala z něho ani slovo.“

Rozhovor neuspokojivě pokračoval dál a za nějakou chvíli se doktor Nelson podíval na hodinky a prohlásil, že už musí jít. Chystal jsem se, že odejdu zároveň s ním, ale Elliott na mne naléhal, abych ještě setrval. Když doktor Nelson odešel, omluvila se mi paní Bradleyová, že mě otravují svými soukromými záležitostmi, a projevila obavu, že jsem se patrně nudil.

„Jenomže mě to hrozně trápí,“ řekla nakonec.

„Pan Maugham je velmi diskrétní, Louiso. Nemusíš se bát před ním mluvit. I když si myslím, že Bob Nelson a Larry si nikdy nebyli nějak moc blízcí, o jistých věcech jsme se přece jen před ním nechtěli zmiňovat.“

„Elliotte...“

„Už jsi mu toho řekla tolik, že mu rovnou můžeš říct všechno. Nevím, jestli jste si u večeře povšiml Graye Maturina.“

„Je tak velký, že jsem ho sotva mohl přehlédnout.“

„Je to Isabelin nápadník. Po celou dobu, co byl Larry pryč, byl pozornost sama. Isabelle se líbí, a kdyby válka trvala trochu déle, byla by se možná za něho provdala. Požádal ji o ruku. Nevyjádřila se tak, ani tak. Louisa usoudila, že se nechce rozhodnout, dokud se nevrátí Larry.“

„Jak to, že nebyl ve válce?“ zeptal jsem se.

„Měl slabé srdce ze sportování. Není to nic vážného, ale armáda ho nechtěla. Zkrátka, když se Larry vrátil domů, neměl Gray nejmenší naději. Isabela ho kategoricky odmítla.“

Nevěděl jsem, co na to mám říct, a tak jsem neříkal nic. Elliott pokračoval. Díky svému vznešenému vzhledu a oxfordskému přízvuku vypadal úplně jako vysoký úředník anglického ministerstva zahraničí.

„Larry je samozřejmě příjemný chlapec a bylo to od něho zatraceně pěkné, že utekl a dal se k letectvu, ale jsem dost dobrý znalec lidí...“ Zasvěceně se pousmál a pronesl jedinou zmínku o tom, že si nadělal jmění obchodováním s uměleckými předměty, kterou jsem kdy od něho slyšel. „Jinak bych v této chvíli neměl pěkný balík v bezpečných cenných papírech. A podle mého názoru to Larry nikdy nikam nedotáhne. Nemá prakticky žádné peníze a žádné postavení. Gray Maturin je docela něco jiného. Dobré staré irské jméno. Měli v rodině biskupa, jednoho dramatika a řadu významných vojáků a učenců.“

„Jak to všechno víte?“ zeptal jsem se.

„Takové věci člověk ví,“ odpověděl Elliott ledaby-le. „Po pravdě řečeno jsem si onehdy v klubu listoval ve *Slovníku národních životopisů* a přišel jsem na to jméno.“

Usoudil jsem, že není mou povinností opakovat, co mi pověděla má sousedka u večere o opilém Irovi a švédské číšnici, Grayové dědečkovi a babičce. Elliott pokračoval:

„Všichni známe Henryho Maturina už řadu let. Je to znamenitý člověk a ohromně bohatý. Gray přichází do nejlepšího makléřského podniku v Chicagu. Svět mu leží u nohou. Chce se oženit s Isabelou a nelze popřít, že z jejího hlediska by to byl výhodný sňatek. Osobně jsem plně pro a vím, že Louisa rovněž.“

„Žiješ už velmi dlouho mimo Ameriku, Elliotte,“ řekla paní Bradleyová se suchým úsměvem, „a tak jsi zapomněl, že v této zemi se dívky nevdávají proto, že jsou jejich matky a strýcové pro.“

„Není nejmenší důvod se tím honosit, Louiso,“ prohlásil Elliott ostře. „V důsledku třicetileté zkušenosti ti můžu říct, že sňatek dohodnutý s patřičnými ohledy na postavení, majetek a řadu dalších okolností má veškeré výhody před sňatkem z lásky. Ve Francii, což je koneckonců jediná civilizovaná země na světě, by se Isabela provdala bez váhání za Graye, a kdyby chtěla, vzala by si pak po jednom nebo dvou letech Larryho za milence, Gray by usadil nějakou významnou herečku v luxusním bytě a všichni by byli navýsost spokojeni.“

Paní Bradleyová nebyla žádný hlupák. Vrhla na bratra uštěpačně pobavený pohled.

„Na to lze namítnout, Elliotte, že Gray by si patrně neudržel obyvatelku luxusního bytu příliš dlouho, protože hry z New Yorku se sem dostávají pouze na omezenou

dobu. To by určitě velmi zneklidňovalo všechny zainteresované strany.“

Elliott se usmál.

„Gray by si mohl koupit místo na Newyorské burze. Koneckonců, když už člověk musí žít v Americe, pak rozhodně nechápu, proč by měl žít jinde než v New Yorku.“

Brzy poté jsem odešel, ale ještě předtím mě Elliott požádal, nevím dobře proč, abych s ním poobědval a seznámil se s Maturinovými, s otcem i synem.

„Henry je nejlepší typ amerického obchodníka,“ pravil, „myslím, že byste se s ním měl seznámit. Už řadu let se stará o naše investice.“

Nijak zvlášť jsem o to nestál, ale neměl jsem důvod odmítnout, a tak jsem prohlásil, že rád přijímám.

7

Po dobu svého pobytu jsem měl přístup do jednoho klubu s velmi dobrou knihovnou a druhý den ráno jsem tam zašel, abych si prohlédl jeden nebo dva univerzitní časopisy, vždycky těžko dostupné pro lidi, kteří je neodebírají. Bylo ještě brzy a mimo mne tam byl pouze jeden člověk. Seděl ve velké kožené lenošce, ponořen do knihy. Překvapilo mě, když jsem zjistil, že je to Larry. Kohokoliv jiného bych spíš čekal na takovém místě, jen ne jeho. Když jsem šel kolem, zvedl oči od knihy, poznal mě a chtěl povstat.

„Nevyrušujte se,“ řekl jsem a dodal téměř automaticky: „Co to čtete?“

„Knihu,“ odpověděl s úsměvem a jeho úsměv byl tak přátelský, že vyhýbavá odpověď ztratila svou urážlivost.

Zavřel knihu, pohlédl na mne svýma podivně neprůhlednými očima a přitom držel svazek tak, abych neviděl název.

„Bavil jste se včera večer dobře?“ zeptal jsem se.

„Báječně. Přišel jsem domů až v pět ráno.“

„To je asi pěkný nápor dorazit sem tak brzo úplně svěží.“

„Chodím sem poměrně často. Touhle dobou tu bývám úplně sám.“

„Nebudu vás rušit.“

„Mě nerušíte,“ řekl a znovu se usmál a v tu chvíli jsem zjistil, že se usmívá neobyčejně mile. Nikoliv zářivě, jiskrně, ale úsměv jako by mu ozařoval obličej vnitřním světlem. Seděl ve výklenku z vyčnívajících regálů a vedle něho bylo ještě jedno křeslo. Položil ruku na jeho opěradlo. „Nechcete se na chvíli posadit?“

„Dobrá.“

Podal mi knihu, kterou držel v ruce.

„Tohle jsem četl.“

Podíval jsem se a zjistil, že to jsou *Zásady psychologie* od Williama Jamese. Jedná se samozřejmě o standardní dílo, důležité pro obor, jemuž je věnováno. Navíc je ohromně čtivé. Ale není to kniha, kterou bych čekal v ruce velmi mladého muže, letce, který tančil až do pěti do rána.

„Proč to čtete?“ zeptal jsem se.

„Jsem strašně nevzdělaný.“

„Jste také velice mladý,“ usmál jsem se.

Nepromluvil tak dlouho, že mi začínalo být mlčení nepříjemné, a už jsem se chtěl zvednout a jít se podívat na časopisy, kvůli nimž jsem přišel. Měl jsem však pocit, že mi chce něco říct. Díval se do prázdna, s vážným a soustředěným obličejem, a zřejmě uvažoval. Čekal jsem. Rád bych se dověděl, oč vlastně jde. Když zase promluvil, zdálo se, jako by pokračoval v rozhovoru a neuvědomoval si dlouhé mlčení.

„Když jsem se vrátil z Francie, všichni chtěli, abych šel na vysokou školu. Ale já nemohl. Po všem, čím jsem si prošel, jsem měl pocit, že se nemohu vrátit do školy. Na střední škole jsem se stejně nic nenaučil. Měl jsem pocit, že se nehodím pro život studenta prvního ročníku. Neměli by mě rádi. Nechtěl jsem hrát úlohu, na kterou jsem se necítil. A navíc jsem se domníval, že asistenti mě nemohou naučit věci, které bych rád znal.“

„Samozřejmě mi do toho nic není,“ odpověděl jsem, „ale nejsem si tak docela jist, že máte pravdu. Myslím, že vám rozumím, a dovedu si představit, že po dvou letech války by to byla hrozná otrava, být takovým lepším žákem, což studenti v prvním a druhém ročníku jsou. Nevěřím, že by vás neměli rádi. Neznám moc dobře americké univerzity, ale předpokládám, že američtí studenti se tak moc neliší od anglických, jsou snad jen trochu hlučnější a trochu víc si potrpí na kanadské žertíky, ale celkem jsou to velmi slušní a rozumní mládenci, a kdybyste nechtěl žít po jejich, docela ochotně by vás asi nechali, abyste si žil po svém, pokud byste projevil trochu taktu. Nestudoval jsem v Cambridgi jako mí bratři. Měl jsem tu možnost, ale odmítl jsem ji. Chtěl jsem ven do světa. Od té doby toho lituji. Člověk

se naučí víc pod vedením zkušených učitelů. Když ho nikdo nevede, ztrácí spoustu času ve slepých uličkách.“

„Máte možná pravdu. Nevadí mi, když dělám chyby. A možná že v jedné z těch slepých uliček najdu něco, co se bude hodit pro můj účel.“

„Co je váš účel?“

Na okamžik zaváhal.

„To je právě ono. Ještě to přesně nevím.“

Mlčel jsem, sotva se totiž dalo něco odpovédět. Protože jsem od nejranějšího mládí měl vždycky před očima jasný a přesný cíl, začal jsem ztrácet trpělivost, ale ovládl jsem se. Měl jsem takovou, jinak se to nazvat nedá, intuici, že v duši toho mladíka hárají nějaké zmatené, snad napůl promyšlené názory, snad neurčitě vnímané emoce, těžko říct, které ho naplňují neklidem a kamsi ho ženou, aniž sám ví kam. Vzbuzoval ve mně podivuhodné sympatie. Předtím jsem ho nikdy neslyšel příliš mnoho mluvit, a tak jsem si teprve nyní uvědomil, jak melodický má hlas. Velice přesvědčivý. Jako balzám. Když jsem uvážil jeho hlas, dále jeho přívětivý úsměv a výrazné, velice černé oči, velmi dobře jsem chápal, že je do něho Isabela zamilovaná. Bylo v něm skutečně něco velmi pomilováníhodného. Otočil hlavu a bez nejmenších rozpaků se na mne zadíval, avšak ve výrazu jeho očí bylo zároveň něco zkoumavého i pobaveného.

„Předpokládám správně, že jste včera večer hovořili o mně, když jsme odešli tancovat?“

„Zčásti.“

„Hned jsem si to myslel, když tak naléhali na strýčka Boba, aby k nim přišel na večeři. Hrozně nerad chodí mezi lidi.“

„Prý vám bylo nabídnuto velmi dobré místo.“

„Báječné.“

„Přijmete je?“

„Asi ne.“

„Proč ne?“

„Nechci.“

Pletl jsem se do záležitosti, do níž mi nic nebylo, ale měl jsem tušení, že Larry není proti tomu pohovořit si o tom se mnou právě proto, že jsem cizí člověk z cizí země.

„Víte přece, že když se člověk nehodí na nic jiného, stává se spisovatelem,“ uchechtl jsem se.

„Nemám nadání.“

„Tak co tedy chcete dělat?“

Obrátil na mne svůj zářivý, okouzlující úsměv.

„Bloumat.“

Musel jsem se zasmát.

„Nezdá se mi, že by Chicago bylo na to zrovna nejvhodnější místo,“ řekl jsem. „Ale teď vás nechám číst. Chci se podívat na *Tale Quarterly*.“

Zvedl jsem se. Když jsem z knihovny odcházel, byl Larry ještě stále pohroužen do knihy Williama Jamese. Poobědval jsem sám v klubu, a protože byl v knihovně klid, vrátil jsem se tam, abych si vykouřil doutník a promarnil hodinu nebo dvě četbou a psaním dopisů. Překvapilo mě, že Larry je stále ještě ponořen do své knihy. Vypadal, jako by se nepohnul od okamžiku, kdy jsem ho opustil. Když jsem kolem čtvrté odcházel, byl do toho stále ještě zahloubán. Upoutala mě jeho zřejmá schopnost plně se soustředit. Nepostřehl mě, ani když jsem přišel, ani když jsem odcházel. Odpoledne jsem měl na práci různé věci a do Blackstonu

jsem se vracel, až když byl čas převléct se k večeři, na niž jsem byl pozván. Cestou do hotelu mě popadl záchvat zvědavosti. Zašel jsem ještě jednou do klubu a vstoupil do knihovny. Bylo tam už poměrně dost lidí, četli noviny a podobně. Larry pořád ještě seděl na stejné židli, soustředěný na stejnou knihu. Podivné!

8

Druhý den mě Elliott pozval na oběd do Palmer House, abych se seznámil se starším Maturinem a jeho synem. Byli jsme pouze čtyři. Henry Maturin byl mohutný člověk, téměř tak mohutný jako jeho syn, s rudým masitým obličejem a velkou spodní čelistí, měl týž agresivní tupý nos, ale oči měl menší než syn, ne tak modré a velice, velice bystré. Nemohlo mu být moc přes padesát, ale vypadal o deset let starší a kvapem řídnoucí vlasy měl sněhobílé. Na první pohled nebyl obzvláště přitažlivý. Působil jako člověk, který se po řadu let měl příliš dobře, a nabyl jsem dojmu, že je to surový, mazaný a schopný člověk, který by přinejmenším v obchodních záležitostech dokázal být nelítostný. Zpočátku moc nemluvil a zdálo se mi, že mě odhaduje. Nemohl jsem si nevšimnout, že na Elliotta pohlíží trochu jako na vtip. Gray, vlídný a zdvořilý, téměř pořád mlčel, takže to mohlo dopadnout trapně, kdyby Elliott se svým dokonalým společenským taktem neudržel nenucený rozhovor. Usoudil jsem,

že v minulosti získal značnou zkušenost, když jednal s obchodníky ze Středního západu a musel je vemlouvavým lichocením přimět, aby zaplatili značný obnos za nějakého starého mistra. Pozvolna se pan Maturin cítil víc ve své kůži a pronesl jednu nebo dvě poznámky, které nasvědčovaly, že je inteligentnější, než vypadá, a navíc že má smysl pro suchý humor. Nějakou chvíli se rozhovor točil kolem akcií a cenných papírů. Kdybych už dávno nevěděl, že přes veškeré své podivnůstky není Elliott žádný hlupák, udivilo by mě, jak značné znalosti má v tomto oboru. Pak pan Maturin poznamenal:

„Dnes ráno jsem dostal dopis od Grayova přítele, Larryho Darrella.“

„Proč jsi mi to neřekl, tatínku?“ zeptal se Gray.

Pan Maturin se obrátil ke mně.

„Vy přece Larryho znáte, že?“ Přikývl jsem. „Gray mě přemluvil, abych ho vzal do podniku. Jsou kamarádi. Gray si ho hrozně váží.“

„Co ti napsal, tatínku?“

„Děkuje mi. Píše, že si uvědomuje, jaká to je ohromná příležitost pro mladého člověka, že si to však důkladně promyslel a dospěl k závěru, že by pro mne byl zklamáním, a proto pokládá za lepší mou nabídku odmítnout.“

„To je pěkná pitomost,“ řekl Elliott.

„To tedy je,“ řekl pan Maturin.

„Strašně mě to mrzí, tatínku,“ řekl Gray. „Bylo by to báječné, kdybychom mohli pracovat spolu.“

„Můžeš dovést koně k vodě, ale nemůžeš ho přinutit, aby se napil.“

Když to říkal, díval se pan Maturin na syna a bystré

oči mu zjihly. Pochopil jsem, že ten tvrdý obchodník má ještě jinou stránku: viděl se v tom svém hromotlukovi. Znovu se obrátil ke mně.

„Víte, že tenhle kluk potřeboval v neděli o dvě rány míň, než je dobrý průměr, aby zdolal naše hřiště? Porazil mě sedm šest. Měl jsem chuť rozbít mu holí hlavu. Když si pomyslím, že jsem ho osobně naučil hrát golf!“

Překypoval pýchou. Začínal se mi líbit.

„Měl jsem ohromné štěstí, tatínku.“

„Ani nápad. Tomu říkáš štěstí, když zdoláš překážku a umístíš míček patnáct centimetrů od jamky? Ta rána byla určitě dobrých pětatřicet yardů dlouhá, ani o coul míň. Chci, aby ses v příštím roce účastnil amatérského šampionátu.“

„Neměl bych na to čas.“

„Kdo je tvůj šéf, přece já, nebo ne?“

„To vím až moc dobře! Uděláš hotové peklo, když přijdu do kanceláře o minutu pozdě.“

Pan Maturin se uchechtl.

„Chce ze mne udělat tyrana,“ řekl. „Ne abyste mu věřil. Podnik jsem já, mí partneri nestojí za nic, a jsem na svůj podnik ohromně hrdý. Můj kluk začal od píky a musí se vypracovat jako každý mladík, kterého najmu, aby byl připraven na dobu, kdy převezme mé místo. Podnik jako můj, to je obrovská odpovědnost. O investice některých svých zákazníků pečuji už třicet let, a oni mi důvěřují. Abych řekl pravdu, raději bych přišel o vlastní peníze, než aby oni o něco přišli.“

Gray se zasmál.

„Onehdy přišla taková bába a chtěla investovat tisíc dolarů do nějakého pochybného podniku, co jí ho doporučil farář, a táta odmítl, a když bába naléhala, tak

jí vyčinil, že s pláčem odešla. A pak zavolal farářovi a tomu taky vynadal.“

„Lidi vykládají spousty špatností o nás makléřích, ale jsou makléři a makléři. Nechci, aby lidi přišli o své peníze, chci, aby vydělali, ale podle toho, jak se většina z nich chová, by člověk řekl, že jediným smyslem jejich života je zbavit se i posledního centu.“

„Tak co o něm soudíte?“ zeptal se mě Elliott, když jsme odcházeli z restaurace poté, co se Maturinové vrátili do kanceláře.

„Vždycky se rád seznamuji s novými lidmi. Vzájemná náklonnost otce a syna mi připadá dojemná. V Anglii to myslím není příliš běžné.“

„Maturin toho mládence zbožňuje. Je to podivný exemplář. Co řekl o zákaznících, je svatá pravda. Má stovky starých žen, vojáků na penzi a farářů, kterým se stará o úspory. Řekl bych, že je z nich víc práce než užítku, ale Maturin je hrdý na jejich důvěru. Ale když jde o nějaký velký podnik a on má co činit s mocnými zájmy, sotva by se našel tvrdší a bezohlednější člověk. To pak nezná slitování. Chce svou libru masa a není moci, která by mu v tom zabránila. Kdyby mu někdo šlápl na prsty, nejen že by ho zničil, ale ještě by z toho měl obrovskou legraci.“

Když přišel Elliott domů, pověděl paní Bradleyové, že Larry odmítl nabídku Henryho Maturina. Isabela obědvala s nějakými přítelkyněmi a vrátila se, právě když o tom hovořili. Řekl jí to. Z Elliottova líčení jsem pochopil, že byl mimořádně výřečný. I když zcela určitě už deset let nesáhl na žádnou práci, a práce, kterou si vydělal pěkný balík, byla všechno jen ne namáhavá,

byl pevně přesvědčen, že pro chod lidstva je píle zcela nezbytná. Larry byl podle něho docela obyčejný mladík, společensky bezvýznamný, takže nebyl nejmenší důvod, proč by se neměl podříditi chvályhodným zvyklostem své země. Člověku tak jasnozřivému, jako byl Elliott, bylo zcela zřejmé, že Amerika vstupuje do období blahobytu, jaký ještě nezažila. Larry měl možnost proniknout dovnitř, a kdyby pěkně dřel, mohl by být ve čtyřiceti několiknásobným milionářem. Kdyby pak chtěl odejít do ústraní a žít jako gentleman, třeba v Paříži, s bytem na avenue du Bois a se zámkem v Touraine, neměl by (Elliott) sebemenší námítky. Ale Louisa Bradleyová to vyjádřila lapidárněji a bylo těžší něco namítnout.

„Jestliže tě má rád, měl by být ochoten pro tebe pracovat.“

Nevím, co na to všechno Isabela odpověděla, ale byla natolik soudná, aby pochopila, že ti starší mají rozum na své straně. Všichni mladí muži, které znala, buď studovali, aby mohli provozovat nějaké povolání, nebo už pilně pracovali někde v kanceláři. Larry nemohl dost dobře očekávat, že bude žít do smrti ze své vynikající kariéry u letectva. Válka skončila, všichni jí měli až po krk a chtěli na ni co nejrychleji zapomenout. Na závěr debaty se Isabela uvolila, že celou záležitost jednou provždy s Larrym probere. Paní Bradleyová navrhla, aby Isabela Larryho požádala, aby ji zavezl do Marvinu. Objednává nové záclony do obývacího pokoje, ale založila někam rozměry, a tak potřebuje, aby jí to Isabela znovu vyměřila.

„Bob Nelson vám dá v poledne najíst,“ řekla.

„Já mám lepší nápad,“ řekl Elliott. „Připrav jim koš

s jídlem, ať se naobědvají na verandě a po obědě si můžou promluvit.“

„To by bylo prima,“ prohlásila Isabela.

„Máloco je tak příjemné jako oběd v přírodě se vším pohodlím,“ dodal Elliott rozvážně. „Stará vévodkyně d'Uzès říkávala, že za takových okolností jsou i nejvzpornější muži přístupní různým návrhům. Co jim dáš s sebou k obědu?“

„Plněná vajíčka a chleby s kuřetem.“

„Nesmysl. Piknik bez *pâté de foie gras* je nemožný. Musíš jim dát na začátek ráčky v kari, kuřecí prsa v aspiku, k tomu hlávkový salát, pro který osobně připravím zálivku, a jestli chceš, tedy po *pâté*, jako ústupek tvým americkým zvykům, jablečný koláč.“

„Dám jim plněná vajíčka a chleby s kuřetem, Elliotte,“ řekla paní Bradleyová rozhodně.

„Dej na mne, špatně to dopadne, a bude to jedine tvá vina.“

„Larry jí hrozně málo, strýčku Elliotte,“ řekla Isabela, „a mám dojem, že ani nevnímá, co jí.“

„Doufám, že mu to nepřičítáš k dobru, chudinko,“ opáčil strýc.

Ale dostali to, co paní Bradleyová rozhodla, že dostanou. Když mi později Elliott sdělil výsledek výletu, pokrčil velmi francouzsky rameny.

„Říkal jsem jim, že to špatně dopadne. Prosil jsem Louisu, aby dala do košíku láhev Montrachetu, co jsem jí poslal těsně před válkou, ale nedala na mne. Vzali si jenom termosku horké kávy a nic víc. Tak co se dalo čekat?“

Jak vyšlo najevo, seděli Louisa Bradleyová a Elliott v obývacím pokoji, když zaslechli, jak vůz zastavuje

před vchodem a Isabela vchází do domu. Bylo chvíli po setmění a měli zatažené záclony. Elliott si hověl v lenošce u krbu a četl nějaký román a paní Bradleyová pracovala na tapiserii, z níž měla být zástěna ke krbu. Isabela k nim nezašla, ale zamířila rovnou do svého pokoje. Elliott se přes brýle podíval na sestru.

„Jen si chce odložit klobouk. Za chvíli bude dole,“ řekla.

Ale Isabela nepřišla. Uplynulo několik minut.

„Třeba je unavená. Možná že si lehla.“

„Nepředpokládala bys, že Larry přijde s ní?“

„Neotravuj, Elliotte.“

„Je to koneckonců tvoje věc, ne moje.“

Vrátil se ke knize. Paní Bradleyová pokračovala v práci. Ale když uběhlo půl hodiny, náhle se zvedla.

„Snad bych přece jen měla zajít nahoru a podívat se, jestli je s Isabelou všechno v pořádku. Jestli odpovídá, nebudu ji rušit.“

Odešla, ale za malou chvíli se vrátila dolů.

„Plakala. Larry jede do Paříže. Bude pryč dva roky. Slíbila, že na něho počká.“

„Proč chce jet do Paříže?“

„Mne se na nic neptej, Elliotte, nic nevím. Nechce mi nic povědět. Říká, že ho chápe a že mu nechce stát v cestě. Řekla jsem jí: ‚Jestli je ochotný na dva roky tě opustit, tak tě moc nemiluje.‘ – ‚To se nedá nic dělat,‘ odpověděla mi Isabela, ‚důležité je, že já moc miluju *jeho*.‘ – ‚I po dnešku?‘ zeptala jsem se. ‚Dneska jsem si ho zamilovala ještě víc než dřív,‘ prohlásila, ‚a on mě má rád, maminko, tím jsem si jistá.‘“

Elliott chvíli zauvažoval.

„A co se má stát po těch dvou letech?“

„Říkám ti přece, Elliotte, že nic nevím.“

„Nepřipadá ti to velice neuspokojivé?“

„Připadá, velice.“

„Pro hovoří jen jedno, totiž že jsou oba hrozně mladí. Neuškodí jim, když počkají dva roky, a za tu dobu se může stát všelicos.“

Dohodli se, že bude lepší, když nechají Isabelu na pokoji. Ten večer měli jít někam na večeri.

„Nechci ji rozrušit,“ řekla paní Bradleyová. „Lidé by si mohli všelicos myslet, kdyby měla opuchlé oči.“

Ale druhý den po obědě, při kterém byli sami, se paní Bradleyová k té věci vrátila. Z Isabely však mnoho nedostala.

„Skutečně ti nemohu říct už nic jiného, než co jsem ti řekla, maminko,“ prohlásila.

„Ale co chce dělat v Paříži?“

Isabela se usmála, protože věděla, jak neuvěřitelná bude její odpověď matce připadat.

„Bloumat.“

„Bloumat? Co tím chceš proboha říct?“

„Tak mi to pověděl.“

„Opravdu mě už přechází trpělivost. Kdybys měla špetku ducha, hned na místě bys zrušila zasnoubení. Jen si s tebou zahrává.“

Isabela se podívala na prsten, který měla na levé ruce.

„Co mám dělat? Miluju ho.“

Pak se vložil do rozhovoru Elliott. Přistoupil k celé záležitosti se svým proslaveným taktem. „Nikoliv jako její strýc, můj milý, ale jako člověk znalý světa hovořící s nezkušenou dívkou.“ Ale nepořídil o nic lépe než matka. Nabyl jsem dojmu, že mu řekla, nepochybně

zdvořile, ale jednoznačně, aby si hleděl svého. Elliott mi to všechno vyličil téhož dne o něco později v mém malém obývacím pokoji v Blackstonu.

„Louisa má samozřejmě úplně pravdu,“ dodal. „Je to velice neuspokojivé, ale na takové věci se nutně narází, když se mladým lidem dovolí, aby si dojednávávali sňatky pouze na základě vzájemné náklonnosti. Řekl jsem Louise, aby si nedělala starosti. Myslím, že to dopadne lépe, než předpokládá. Až bude Larry odkližen z cesty a mladý Gray Maturin bude po ruce – jak znám své bližní, výsledek je dost zřejmý. Když je člověku osmnáct, má prudké emoce, ale nemívají trvání.“

„Jste plný světské moudrosti, Elliotte,“ usmál jsem se.

„Nečetl jsem přece zbhhdarma La Rochefoucaulda. Víte, jak to v Chicagu chodí, budou se potkávat na každém kroku. Dívkám lichotí, když jim je někdo oddaný, a až Isabela uvidí, že všechny její přítelkyně bez výjimky by se přechoťně za Graye provdaly – prosím vás, cožpak by lidská povaha dokázala odolat pokušení vyřadit všechny ostatní? Je to skoro totéž, jako když jdete do společnosti a víte, že se tam budete k smrti nudit a že budou podávat pouze limonádu a keksy, ale jdete tam, protože víte, že vaši přátelé by si dali uříznout pravou ruku, aby tam mohli jít, jenže nebyli pozváni.“

„Kdy odjíždí Larry?“

„Nevím. To se snad ještě nerozhodlo.“ Elliott vytáhl z kapsy dlouhé ploché cigaretové pouzdro ze zlata a platiny a z něho vyňal egyptskou cigaretu. Fatimy, chesterfieldky, camelky nebo lucky strike, to nebylo nic pro něho. Podíval se na mne s významným úsměvem. „Samozřejmě bych to nerad říkal Louise, ale ochotně

se přiznám, že s tím mládencem vskrytu sympatizuji. Pokud vím, zahlédl Paříž za války, a nemám mu za zlé, že ho upoutalo jediné město na světě, které se hodí pro civilizovaného člověka. Je ještě mladý a patrně si chce vyhodit z kopýtka, než se usadí v manželství. To je přirozené a docela v pořádku. Dohlédnu na něho. Seznámím ho s vhodnými lidmi. Má pěkné chování, a když mu občas něco naznačím, bude docela k světu. Mohu se zaručit, že mu ukážu stránky francouzského života, které zahlédnou jen nečetní Američané. Věřte mi, můj milý, průměrný Američan se dostane snáz do království nebeského než do společnosti z bulváru St. Germain. Je mu dvacet let a má šarm. Mohl bych mu asi zprostředkovat poměr se starší ženou. To by ho dotvořilo. Jsem hluboce přesvědčen, že pro mladého muže neexistuje lepší výchova, než stát se milencem ženy v určitém věku, a kdyby to samozřejmě byla žena, jakou mám na mysli, *femme du monde*, získal by tím okamžitě v Paříži určité postavení.“

„Řekl jste tohle paní Bradleyové?“ zeptal jsem se s úsměvem.

Elliott se zachechtal.

„Na jedné věci si zakládám, můj milý, a to na svém taktu. Nic jsem jí neřekl. Nerozuměla by tomu, chudinka. To je jedna z věcí, které do dneška u Louisy nerozumím: ačkoliv prožila půl života ve společnosti diplomatů v polovině světových velkoměst, zůstala zoufale americká.“

Ten večer jsem šel na večeři do velkého kamenného domu na Lake Shore Drive, který vypadal, jako by architekt začal stavět středověký hrad, pak si to v polovině rozmyslel a změnil ho na švýcarský domek. Byla tam početná společnost, a když jsem vstoupil do obrovského a honosného salonu, samé sochy, palmy, lustry, obrazy starých mistrů a masivně čalouněný nábytek, zjistil jsem s potěšením, že alespoň několik lidí znám. Henry Maturin mě představil své hubené, zmalované a křehké ženě. Pozdravil jsem paní Bradleyovou a Isabelu. Isabela vypadala moc hezky v červených hedvábných šatech, které se hodily k jejím tmavým vlasům a sytě hnědým očím. Byla zjevně ve výborné náladě a nikoho by nenapadlo, že si nedávno prožila trýznivou zkušenost. Vesele rozmlouvala se dvěma nebo třemi mladými muži, kteří ji obklopili a mezi nimiž byl i Gray. U večeře seděla u jiného stolu, takže jsem ji neviděl, ale když jsme se pak my muži po dlouhém otálení nad kávou, likéry a doutníky vrátili do salonu, měl jsem možnost pohovořit si s ní. Neznal jsem ji dost dobře, abych se mohl přímo zmínit o tom, co mi Elliott pověděl, ale chtěl jsem jí říct něco, co jí podle mého názoru mohlo udělat radost.

„Viděl jsem onehdy v klubu vašeho mladého muže,“ poznamenal jsem nedbale.

„Skutečně?“

Prohodila to právě tak nedbale jako já, ale povšiml jsem si, že byla okamžitě ve střehu. Oči jí zpozorněly a měl jsem dojem, že v nich vidím jakési obavy.

„Četl si v knihovně. Jeho schopnost soustředit se na mne udělala obrovský dojem. Četl, když jsem tam přišel krátce po desáté, když jsem se po obědě vrátil, pořád ještě četl, a když jsem tam zašel cestou na večeri, stále ještě četl. Mám dojem, že se dobrých deset hodin nehnul z křesla.“

„Co četl?“

„*Zásady psychologie* Williama Jamese.“

Sklopila oči, takže jsem nemohl zjistit, jak na ni zapůsobilo, co jsem jí řekl, ale vytušil jsem, že ji to zároveň udivilo i uklidnilo. V tom okamžiku pro mne přišel hostitel, abych si šel zahrát bridž, a když hra skončila, Isabela s matkou už odešly.

10

O několik dnů později jsem se přišel s paní Bradleyovou a s Elliottem rozloučit. Zastihl jsem je, jak sedí u šálku čaje. Isabela přišla krátce po mně. Hovořili jsme o mé nastávající cestě, poděkoval jsem jim za jejich laskavost během mého chicagského pobytu a po vhodné chvíli jsem se zvedl k odchodu.

„Doprovodím vás k obchodu,“ řekla Isabela. „Právě jsem si vzpomněla, že si něco chci koupit.“

Poslední slova paní Bradleyové zněla: „Vyřídte, prosím, mé srdečné pozdravy drahé královně Markétě, až ji příště uvidíte, buďte tak hodný.“

Přestal jsem popírat známost s onou vznešenou